

imamo v Piranu Morsko biološko postajo, ki je sicer del Inštituta za biologijo iz Ljubljane. MBP slavi letos svojo petindvajsetletnico, o čemer piše tudi nestor slovenske oceanologije prof. dr. M. Zei v prvem prispevku. V njem poseže v daljno leto 1875, ko je bila v Trstu v okviru dunajske univerze ustanovljena "Stazione zoologica", na kateri so se učili, raziskovali in doktorirali tudi slovenski in hrvaški znanstveniki. Kasneje so bile ustanovljene še pomorske postaje in inštituti v Splitu, Kotorju, Dubrovniku in Rovinju ter končno v Piranu. Avtor govori o pomenu MBP kot raziskovalnega in izobraževalnega centra v tem delu Sredozemlja in širše. Opisuje redne in občasne naloge postaje, sodelovanje z univerzo, ribištvom in marikulturo.

Andrej Avčin v naslednjem prispevku piše o monitoringu - rednem opazovanju in proučevanju našega morja. Opisuje fizikalne razmere in vzroke ter posledice onesnaževanja tega dela morja. Predstavi nam program, ki ga redno izvajajo na MBP, in njegov pomen.

Prispevek Oliverja Bajta posega na področje kemije, in sicer govori o problemu razgradnje organskih snovi - onesnaževalcev našega morja, predvsem t.i. fotokemične razgradnje teh snovi.

Avtorica Patricija Mozetič nam predstavlja bogat svet fitoplanktona v slovenskem morju. Opisuje njegove morfološke značilnosti, sistematsko pripadnost, našteva najpogostejše vrste in nam spregovori o letni dinamiki fitoplanktona v Tržaškem zalivu.

Naslednji avtor Lovrenc Lipej nam prikaže zanimivo skupino tintinidov, mikroskopsko majhnih migetalkarjev, katerih značilnost je v tem, da si gradijo razne oblike "hišic" (lorike). Kar dobro tretjino vseh znanih jadranskih vrst so našli v Tržaškem zalivu, saj so plitek zaliv in drobni delci, ki izvirajo iz muljasto-peščenega dna, dober "gradbeni material" za njihove hišice. Njihova dinamika nam govori tudi o ekoloških spremembah v morju.

Avtorja Andrej in Alenka Malej posegata na zelo aktualno področje zastupitev z morsko hrano. Spregovorita o raznih tipih zastupitev in seveda njihovih povzročiteljih. To so večinoma protisti - praživali, mikroskopsko majhni oklepni bičkarji in diatomeje. Najpogostejše so zastupitve s školjkami, treba pa je povedati, da v Sloveniji gojene školjke pregledujejo enkrat mesečno.

V članku Aleša Boljeta je predstavljena marikultura, posebej še gojenje brancina in orade v mrežnih kletkah. Avtor opisuje tehnologijo gojenja, osnovne parametre rasti in smrtnosti ter proizvodnjo teh dveh vrst rib v Sloveniji.

O varovanju naravne dediščine morja in morskega obrežja piše Robert Turk. Predstavi nam splošna spoznanja o varovanju morja, naravne parke v Sredozemlju ter končno v Tržaškem zalivu, tako na italijanski kot na naši strani meje.

Avtorica Valentina Turk nam v naslednjem članku predstavi pomen mikroorganizmov, za katere so v zad-

njem času ugotovili, da predstavljajo tudi pomemben člen v kroženju hranilnih snovi v morju.

O zanimivem pojavu populacijske eksplozije črnega morskega ježa v letih 1972-74 in vplivu te na bentoške združbe, predvsem združbe alg, nam govori članek Aleksandra Vukoviča. Članek govori tudi o ponovnem naseljevanju (repopulaciji) nekaterih združb na območja, kjer so bile uničene.

Članek o belem morskem volku, ki so ga izolski ribiči ulovili leta 1963, je s skrbno natančnostjo novinarja in korektnostjo zoologa v primernem osebnem tonu napisal Lovrenc Lipej.

O pomenu in zanimivostih že omenjenih tintinidov v geološki preteklosti piše Anton Ramovš.

Iztok Škornik nas v zadnjem prispevku seznanja s svojimi srečanji z rumenonogimi galebi. Opisuje njihova bivališča ter prehranjevalne in druge navade. Na koncu nas opozori na ogroženost te vrste.

Povedati je treba še, da dvojno številko Proteusa spremljajo številne odlične fotografije Marjana Richterja in Vladimirja Bernetiča, od katerih ne manjka podvodnih posnetkov. Lahko rečemo, da je tudi tehnično revija na zavirljivi ravni, predvsem glede reprodukcije barvnih fotografij.

Osebnostno vidim v dvojni številki Proteusa predvsem dvoje: nekakšen "zbornik" o slovenskem morju in aktualnih problemih v zvezi z njim ter promocijo Morske biološke postaje iz Pirana širši slovenski javnosti.

Mitja Kaligarič

Loris Dilena: L'ISTRIA ATTRAVERSO LA NATURA

*Izdajatelj: Istituto Regionale per la Cultura Istriana
Edizioni Italo Svevo*

Istra, ta največji polotok v severnem Jadranu, je zaradi svoje pestrosti in reliefne razgibanosti privabljal človeka že v preteklosti, ko so se v njena nedrja v 3. st. pr. n. št. pričela priseljevati ilirska in keltska plemena, za njimi Rimljani, Bizantinci, Slovani, skozi stoletja pa je zamenjala številne gospodarje. Kljub vsemu pa je Istra zadržala svojo enovitost in specifičnost prostora med visokim Krasom in obalnim svetom in kot taka je zanimiva še danes. Odlikujejo jo tri tektonske in pokrajinske enote, ki jih v svoji knjigi predstavlja tudi avtor. Najvišji del Istre je Čičarija ali Bela Istra z najvišjim vrhom Učko (1401 m). Hribovje Čičarije je sestavljeno iz apnencev in dolomitov staroterциarne starosti, le na obrobju, kjer kraški rob zadira s flišnato pokrajino, so vkleščeni terciarni laporji in peščenjaki, predel pa poznamo kot Sivo ali Rumeno Istro po kateri se pretakajo reke Dragonja, Mirna, Raša idr. Čisto na zahodu pa prehaja v najrodovitnejši del Rdeče Istre, ki ga prekrivajo kraške prepereline in rdeča

prst, na kateri je veliko polj, vinogradov, sadovnjakov, oljčnih nasadov. Ravno zaradi te ekološke pestrosti, najdemo v Istri široko paletu živih organizmov, od rastlin do živali, ki s svojo prisotnostjo, posebnost Istre samo še potrjujejo. In če nam avtor v svoji knjigi opisuje predele, ki so mednarodnega pomena kot sredozemska mokrišča, zavetišča in bivališča številnim rastlinskim in živalskim vrstam, da nam vedeti, da so predeli od morja pa do visoke Čičarije izredno zanimivi in pomembni kot nahajališča redkih plazilcev, dvoživk, življenski prostor največjega nočnega plenilca velike uharice, planinskih orlov in ne nazadnje rjavega medveda, katerega srečanje z njim je avtorju ostalo vselej za spomin, ne gre pozabiti, in tega tudi avtor ni naredil, kulturne dediščine teh krajev, ljudi in njihovih običajev. Ljudje, ki v njej živijo so preprosti, potrpežljivi, navajeni trdega dela, kot avtorjev edini sve-

tovalec istrski kmet, ki ga je z nasveti in toplo besedo vodil po istrski zemlji. Čeprav avtor ni Istran, in to v svoji knjigi tudi sam priznava, je že pri svojem prvem srečanju z ljudmi in naravo Istre spoznal njene neprecenljive vrednosti, ki jih še vedno ne vidi marsikdo, ki je v njenem osrčju rojen in ki v njej živi, svoje spoznanje pa je dopolnjeval z vedno pogostejšimi obiski.

Knjiga Loris Dilene iz Milj pri Trstu, je vodič po Istri za preproste ljudi in strokovnjake, je del življenja Istranov in narave, ki jih obdaja. Z vsakim listom v sebi pripoveduje in vabi s svojo neokrnjenostjo in nepokvarjenostjo. Sprehod skozi njene kulturne in naravne relikte, pa nam na trenutke zaustavi čas, v katerem živimo.

Iztok Škornik

